

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת בא תשפ"ג | גליון מס' 380

שלא יטעו אצטגניני פרעה לחשוב שכבר הגיע חצות, ויאמרו משה בדאי הוא. אולם יש להבין, הלא כבר ראו האצטגנינים בעבר, שכל אזהרותיו של משה רבינו מתממשות. מדוע אם כן, אם תתאחר המכה מעט לדעתם, ימהרו לומר כי משה בדאי הוא. ואם תמצי לומר, כי על עצם האיחור בכמה רגעים יאמרו כן, מה אכפת להם לאצטגנינים, באיזה רגע בדיוק תבוא המכה.

ויש לומר, כי הלא הלילה של מכת בכורות, היה ליל חמישי (עיין שבת פז:). ולפי סדר הילוך המזלות, הרי שבאותו לילה, בשעה השישית שלט כוכב צדק שמזלו טוב. ואילו בשעה השביעית, היה שולט כוכב מאדים, שאין מזלו לטובה.

והנה במכת בכורות, היו שתי ניסים. הראשון, הלא הוא מיתתם של בכורי מצרים. והנס השני, שבכורי ישראל לא מתו. נמצא, כי לו היתה המכה מקדימה לבוא, מעט לפני שעת חצות, בזמן שליטתו של כוכב צדק, היו אומרים האצטגנינים, שאין כל נס בכך שלא מתו בכורי ישראל, כי הרי שעה זו הינה שעתו של כוכב צדק, אשר מזלו טוב. ולא נותר אלא הנס של מיתת בכורי מצרים.

וכן להיפך. אם היתה מתאחרת המכה, לבוא מעט אחרי חצות, היו טוענים האצטגנינים, כי אומנם הצלתם של בכורי ישראל היא נס. אך מיתתם של בכורי מצרים, אינה כל כך נס. כי השעה היא שעת מזל רע, מזלו של מאדים. ברם, אליבא דאמת, היתה כוונתו של הקדוש ברוך הוא, להכותם באותו הרגע של חצי הלילה, בו הסתיימה שליטתו של כוכב צדק ועדיין לא החל זמנו של כוכב מאדים. זאת, כדי שיהיה הנס כפול.

לפי זה, מבוארים הדברים היטב. כי אם היה אומר משה בחצות הלילה, היו יכולים אצטגניני פרעה לטעות במספר רגעים, לכאן או לכאן, ולטעון כי משה בדאי הוא, במה שביקש להכפיל את עוצמתו של הנס. וכדי למנוע טענה כזו, אמר משה בחצות

ולכל בני ישראל היה אור במושבותם. (שמות

י ג)

יש לדייק, מה באה להוסיף וללמד, תיבת במושבותם. ויש לומר, כי התורה מבקשת ליישב בכך, קושייה חזקה. הנה גילו לנו חז"ל (שמות רבה יד ג), שבשלושת ימי אפילה, חיפשו בני ישראל בבתי המצריים, היכן מצויים כל חפציהם. והדברים תמוהים. הלא באותם הימים, היו בני ישראל אכלים וחפויי ראש, על קרוביהם הרשעים, אשר מתו אז (שמות רבה שם). איך היו פנויים אם כן, לחפש בבתי המצריים.

אלא שכבר נפסקה ההלכה, (יורה דעה סימן שמה סעיף ה), 'כל הפורשים מדרכי הציבור, ופורקים עול מצוות, ואין נכללים בכלל ישראל, אין אוננים עליהם ואין מתאבלים עליהם. אלא אחיהם ושאר קרוביהם, לובשים לבנים ומתעטפים לבנים, ואוכלים ושותים ושמחים'.

כיון שכן, אף קרוביהם של הרשעים אשר מתו, מחמת שלא היו רוצים לצאת ממצרים ולקבל עול מצוות, לא התאבלו עליהם. אלא אדרבה. היו ששים ושמחים, כי באבוד רשעים רינה, (משלי יא י).

והנה בימים הקדמונים, היו עושים מעמדות ומושבות לאבלים, בעת שהיו חוזרים מקבורת המת. כנגד זה מעידה לנו התורה, ולכל בני ישראל היה אור במושבותם. היינו, שבמקום לעשות מושבות של אבלות, על קרוביהם הרשעים, היתה להם אורה ושמחה.

(זרע שמשון פרשת מסעי, מאמר א)

ויאמר משה כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים. (שמות יא ד)

מה שאמר משה כחצות הלילה ולא בחצות הלילה, מפרש רבי זירא בגמרא (ברכות ד), שהגיד כן כדי

הלילה. וכך אמר להם, דעו לכם מראש, כי בין אם תקדים המכה מעט ובין אם תאחר מספר רגעים, ימותו בכורי מצרים ואילו בכורי ישראל, יהיו ניצולים.

הרחמים לדין - נתן ה' לבני ישראל כנגד זה, את מצוות קידוש החודש. כדי שעל ידה יוכלו להפוך את מידת הדין לרחמים.

וזה מה שאמר הכתוב, ה'חדש' שבגימטריא ה'זה', היינו י"ב צירופי הוי"ה, נתון 'לכם' לבני ישראל, להפך על ידי מצוות קידושו את הדין לרחמים.

(זרע שמשון פרשת בא, מאמר ג)

(זרע שמשון פרשת בא, מאמר ו)

החודש הזה לכם ראש חדשים. (שמות יב ז)

יש לנו לתת טעם לשבת, במה שונה מצוות קידוש החודש, אשר דווקא עליה הצטוו בני ישראל, טרם שיצאו ממצרים. עוד יש לדקדק בלשון הפסוק החודש הזה, מה באה ללמדנו תיבת הזה. וכן, מה משמיעה לנו תיבת לכם.

ויש לפרש בהקדם מה ששנינו (עדות ב, י), שהיה משפט המצריים שנים עשר חודש. מאידך, מובא במדרש (שמות רבה ט, יב), שכל מכה היתה משמשת רביע חודש, כאשר שאר ימי החודש, היו משמשים להתראה. ולפי זה, כל עשרת המכות יחד, לא שימשו אלא עשרה חודשים. נמצאו איפה שתי המאמרים, סותרים זה את זה לכאורה.

ומתוך המהרש"א (ראש השנה יא.), כי אכן שימשו המכות עם ההתראות, רק עשרה חודשים. אולם, מאחר והיו ימים שלא היו בהם לא התראות ולא מכות, בפועל הן נפרסו על פני שנים עשר חודשים. אלא שעדיין נותר לנו להבין, מדוע אכן היו הפסקות בין המכות. למה לא באו ברצף, זו אחר זו. מה עניין יש בכך, שימשו המכות דווקא שנים עשר חודש.

ויש לומר, כי הנה שמו של הקדוש ברוך הוא - הוי"ה, מורה על כך, שהוא יתברך מהווה את כל ההוויות. וכשם שברא את העולם, כך הוא ממשיך הלאה להנהיגו ולהוותו, באמצעות אותו שם קדוש, על ידי שנים עשר צירופיו. כל חודש על ידי צירוף אחר.

אך פרעה היה כופר בהנהגת ה' וטען, כי העולם נתון לשליטתם של המזלות, החרטומים וכדומה. ורצה הקדוש ברוך הוא, שלא יטען אותו רשע, כי מזל פלוני שולט, ולו היתה באה מכה בחודש שליטתו של אותו המזל, היה ניצול הימנה. לכן פרס את המכות, על פני כל שנים עשר חודשי השנה, באופן שלא היה שום חודש, שלא שימשה איזו מכה בחלקו. והנה י"ב פעמים הוי"ה, עולה כמניין חדש. לכן אחר שהסתיים משפטם של המצריים, שנמשך על פני שנים עשר חודשים - בהם הפכו עליהם את מידת

הלכתא כנהמני

סיפור מהמערכת

ענייני מצוות המערכת כמכון התיישבו ללימוד מותקן קבוע בספר זרע שמשון, כיום ע"י פרשת מקץ. לפליאטס, הספר נפתח לפניהם בפרשת ויעש באותו עמוד בדיוק, במאמר א. הם ראו בכך השחחה פרטית, כהרעלם אצל רבין דברים לא קורים סתם, והתיישבו ללימוד את הקטע שנפתח להם, מחרות שלכאורה, הם בעצמם חתייבים ללימוד את הפרשה הזאת נכון.

מה רבתה פליאטס, לפחות, שהם דווקא התיישבו ללימוד את המאמר הנכון, מאחר זה נדבר על עניין משובא בסוף פרשת מקץ. היינו, שהם זוכים ללימוד ברעלים אלו דווקא עניינא דיומא, על פרשת הסבוע הנוכחית, מחרות שפתחו מאחר על הפרשה של סבוע הבא.

בתחושת סיפוק ורוייה להשי"ת, הם קמים מהלימוד, כשאחריהם, מתפקידו לעמוד בקשר עם משיע הפנינים הקצרים בקו 'קול-היושועות', נכנס למשרד, ומחלה indoo לו לאישור להקטטה, בדיוק את המאמר שהוא למד לפני כמה דקות עם חברו לזנות. אותו מאמר משובא אמנם בפרשת ויעש, בהקשר לפסוקים בתחילת הפרשה, אך הנושא עניינא דיומא כו עייר דווקא לסוף פרשת מקץ.

השחחה פרטית מופלאה זו, היא שהביאה אותו לעמוד חיי את התוכנה הזו לעמית העורר, עיידע לשייך את ההקטטה לפרשת מקץ, ולא לפרשת ויעש. ואכן ההקטטה הטריה הזו, תחכה לכם, שומעים יקרים, אי"ה פנה הבעל"ט בפרשת מקץ, בככות השחחה מופלאה זו, לה זכינו מחרושים.

האמת. אין כאן בכלל סיפור. אלו מעשים שבכל יום, בהם נתקלים חברי צוות המכון. רק, שם הישנות ההשחחה פעמיים אצל אותו אחד, הבין ע"י כאן איתות, שעליו לעדכן וליידע גם את הציבור, לומדי ושומעי לקחו de רבין, לעתף אותם במופלאות הדרכים בהם משיעים אליהם דברי תורתו. קחו זאת רק כדוגמא.

